



Dawl aħmar fid-dlam u lil hinn minnu...

Jikteb Evarist Bartolo

Ix-xahar id-diehel jaħbat it-52 anniversarju mill-kriżi tal-missili f'Kuba. Setgħet inqalghet gwerra atomika li fiha ntemmet id-dinja kieku l-mexxejja tal-Istati Uniti u tal-Unjoni Sovjetika ta' dak iż-żmien ma sabux mod kif jilhqu ftehim għaž-żewġ naħat flok jiggieldu ma' xulxin.

L-Unjoni Sovjetika kienet bdiet tpoġgi missili f'Kuba li kienu jilhqu u jeqirdu bliet ewlenin fl-Istati Uniti. L-Istati Uniti wissiet li dawn il-missili kellhom jiġu rtirati nkella kienet se tinqala' waħda kbira. Il-President Amerikan John Kennedy kien sab mod kif il-missili jiġu rtirati bi ftehim mal-President Sovjetiku Nikita Krušev mingħajr ma faqqgħet gwerra fejn żgur kienu jintużaw il-bombi atomiċi u kienu jinqerdu ħafna miljuni ta' nies u ħafna mill-ħajja fil-pjaneta tagħna.

Niftakar dak iż-żmien kien għadni kemm għalaq 10 snin. Żgur li ma kontx qed nifhem x'kien qed jiġri. Imma niftakar li kien hawn klima ta' biża' anki fir-raħal tagħna. Kien jingħad diskors li ġejja l-aħħar tad-dinja.

Konna nisimgħu li ġejjin tlitt ijiem ta' dlam u mbagħad tispicċa d-dinja. Niftakarni mmorru hdejn iċ-ċimiterju wara l-knisja parrokkjali tard billejl biex naraw fuq l-orizzont mudlam jitfaċċa dawl aħmar li kienu jgħidulna li kien forma ta' mingel u martell, l-arma tal-Unjoni Sovjetika, u kien jingħad li dan kien prova oħra ċara li vera kienet ġejja l-gwerra u l-aħħar tad-dinja u li mhux l-aħbarijiet tal-bnedmin biss kienu jgħidu dan iżda anki s-sema kienet tibgħat dawn is-sinjali tal-biża'.

Kont nibża' ħafna b'dan kollu: bejn li ġejja l-aħħar tad-dinja, bejn li ġejja l-gwerra, bejn is-sinjal tal-mingel u l-martell fuq is-sema mudlam b'warajna iċ-ċimiterju u t-tifikira ta' ħafna stejjer li kienu jirrakuntawlna tal-erwieħ, oqbra, xjaten, iħirsa u affarijiet oħra tal-biża' li ma kontx nifhem bħala tifel.

Wara kont sirt naf li dawk is-sinjali ħomor billejl kienu *flares* ħomor sparati minn vapuri tal-gwerra 'l barra minn Malta waqt il-manuvri tagħhom. Imma sirt naf b'dan ħafna żmien wara. Imma bħala tifel ma kont naf xejn minn dan kollu kont nibża'.

Kif kont nibża' minn ħafna affarijiet oħra li kienu jbeżżgħuna bihom biex ingibu ruħna sew kif xtaquna l-kbar.

Perezempju kienu jgħidulna meta konna nmorru l-iskola tas-sorijiet li jekk inkunu mqarbin u ma nobdux jagħlquna fil-kamra tal-ġrieden li kien hemm f'rokna tal-bitha.

Kienu jgħidulna biex ma nidhlux f'ċertu bini fir-raħal għax hemmhekk kien jidher il-ħares.

Meta kien jonfoq ir-riħ u jvenven li kien qisu erwieħ iwerżqu.

Li jekk inkunu tfal ħżiena jiġu x-xjaten u jkaxkruna lejn l-infern li kont nimmaginaw xi għar kbir taħt l-art mimli nar bix-xjaten bil-foxxni f'idejhom jikkontrollaw lill-ħżiena mibgħuta hemm jinħarqu għal dejjem.

Il-biża', id-dlam, il-mewt, l-aħħar tad-dinja, l-infern, l-erwieħ ...kienu aspetti importanti ħafna fil-ħajja tagħna biex jikkontrollawlna l-imġiba tagħna Biex ingibu ruħna konna mistennija nobdu bla nistaqsu, naċċettaw dejjem li jgħidulna l-kbar.

Konna mistennija nisktu għalkollox fuq affarijiet li ma kinux tagħna ż-żgħar u lanqas mistoqsijiet bħal minn fejn jiġu t-tfal ma konna nithallew inqajmu aħseb u ara kemm kienu jgħinuna nweġbuhom.

Il-biża' bħala mezz ta' kontroll fit-trobbija tat-tfal kellu sehem qawwi.

Kif kellu sehem qawwi anki s-swat. Is-swat fuq it-tfal kien aċċettat bħala xi ħaġa mill-aktar naturali: swat l-iskola b'xi daqtejn ta' sieq ta' sigġu għax kont inqast, swat fil-familja b'xi ċinturin jew kuċċarun għax m'obdejt, swat anki fl-għaqda fejn kont tattendi għax m'għamilt li qalulek.